

Cyngor Cymuned Dolbenmaen

Adroddiad Blynyddol 2024/25

Mawrth 2025

Cyflwyniad

Mae'r ardal a wasanaethir gan Gyngor Cymuned Dolbenmaen yn cynnwys wardiau **Bryncir, Garndolbenmaen, Golan, Penmorfa, Prenteg a Phentrefelin**. Mae ardal Golan wedi ei gynnwys yn ymgais llwyddiannus Cyngor Gwynedd i sicrhau Safle Treftadaeth y Byd i Dirwedd Llechi Gogledd Orllewin Cymru.

Poblogaeth o 1009 (Cyfrifiad 2021) sydd gan Ward Dolbenmaen, ac mae'n ymestyn dros 8,609 hectar. Mae'r Cyngor Cymuned yn weithgar iawn ac yn gwneud gwaith amgylcheddol, yn cefnogi datblygiadau cymunedol ac yn cynorthwyo'r trigolion gyda materion personol a chymunedol. Rydym yn cynnig sylwadau ar bob cais cynllunio o fewn y gymuned.

Er mai dim ond Ysgol Garndolbenmaen sydd o fewn dalgylch y Cyngor, mae Ysgol Gynradd Llanybi, Ysgol y Gorlan Tremadog, Ysgol Treferthyr Cricieth ac Ysgol Borth y Gest hefyd yn gwasanaethu plant yr ardal. Dwy ysgol uwchradd sydd yn gwasanaethu'r ardal sef Ysgol Eifionydd, Porthmadog ac Ysgol Dyffryn Nantlle, Penygroes.

Dyletswyddau

Mae Cyngorau Cymuned yn cynrychioli cymunedau unigol o fewn eu siroedd. Eu prif nod yw gwella amgylchedd ac ansawdd bywyd y bobl sy'n byw yn eu hardaloedd.

Mae gan Gyngorau Cymuned bwerau cyfreithiol i ddarparu rhai gwasanaethau, ac maent yn gweithio'n agos gyda'r Cyngor Sir yn eu hardal.

Dyma ambell beth mae Cyngorau Cymuned yn gyfrifol amdanynt –

- hysbysfyrddau ac arwyddion gwybodaeth i'r cyhoedd
- meinciau cyhoeddus a llochesi bysiau
- cynnal a chadw llwybrau cyhoeddus
- gofalu am fynwentydd.

Aelodaeth

Mae yna **16 sedd** ar y Cyngor Cymuned i gyd, ond yn dilyn ymddiswyddiad yn y flwyddyn ddiwethaf mae dwy sedd wag ar gael, un ym Mhentrefelin a'r llall yng Ngarndolbenmaen. Dyma'r Cyngorwyr sydd yn gwasanaethu a chynrychioli'r 5 ward o fewn Cymuned Dolbenmaen

Ward	Cyngorwyr
Bryncir	Mr Edward Evans Mr Richard Parry
Prenteg	Mr Richard Williams Mr Gwilym Evans
Garndolbenmaen	Mr John Jones Mr Clifford Williams Mrs Enid Egginton Sedd Wag
Golan	Mrs Megan Lloyd Williams Mr John Till
Pentrefelin	Mr Huw Pritchard

	Mr Raymond Jones Sedd Wag
Penmorfa	Mrs Jess Williams Mrs Gwenno Emlyn Huws Mr Iddon Edwards

Staff

Mae'r Cyngor Cymuned yn cyflogi Clerc a Swyddog Ariannol sy'n gweithio'n rhan amser am **7 awr** yr wythnos.

Y Clerc yw: Miss Eleri Davies, Cartrefle, Bryncir, Garndolbenmaen, Gwynedd, LL51 9LX.

Cyfarfodydd

Mae'r Cyngor yn cyfarfod yng Nghanolfan Cymdeithasol Golan ar nos lau gyntaf y mis am 7 o'r gloch. Mae'r cyfarfodydd yn agored i'r cyhoedd ac eithrio pan fo materion sensitif yn cael eu trafod. Cynhelir y cyfarfod blynyddol yn ystod mis Mai, ym mhob ward yn eu tro.

Yn ogystal â chyfarfodydd llawn y Cyngor Cymuned, mae is-bwyllgorau wedi ei sefydlu - Cyllid a Llywodraethant, Mynwentydd, Llwybrau Cyhoeddus, Eiddo.

Bydd yr is-bwyllgorau yn cyfarfod o leiaf unwaith y flwyddyn. Bydd unrhyw argymhellion a wneir gan yr aelodau yn cael eu cymeradwyo mewn cyfarfod o'r Cyngor llawn.

Yn ystod 2024 – 2025, mae'r cyfarfodydd wedi cael eu cynnal wyneb yn wyneb yng Nghanolfan Gymdeithasol Golan.

Safle We

Mae cofnodion o'r cyfarfodydd ynghyd a manylion gwariant y Cyngor Cymuned i'w gweld ar y safle we www.Dolbenmaen.Cymru.

Atebolrwydd

Ar ôl cael eu hethol, mae'n rhaid i'r Cynghorwyr lofnodi datganiad derbyn swydd ffurfiol. Mae hyn yn cynnwys ymrwymiad i lynu wrth y Cod Ymddygiad a fabwysiadwyd gan y Cyngor Cymuned. Mae hyn yn rhoi cyfrifoldeb ar y Cynghorwyr i weithredu'n briodol.

Disgwylir i'r Cynghorwyr ddatgan buddiant personol mewn unrhyw eitem ar yr Agenda os ydynt yn ymwybodol y gallent elwa mewn unrhyw fodd. Nid yw Cynghorwr (yr) sy'n datgan buddiant yn cymryd rhan yn y drafodaeth. Cedwir cofnod o'r buddiannau personol ac maent yn cael eu cyhoeddi ar wefan y Cyngor Cymuned yn flynyddol.

Mae'r rheolau ar gyfer holl gyfarfodydd y Cyngor Cymuned wedi'u cynnwys yn Rheolau Sefydlog y Cyngor. Mae'r rhain yn cynnwys rheolau gweithdrefn a bennwyd yn y gyfraith. Maent yn helpu'r Cyngor Cymuned i weithredu'n ddidrafferth.

Aelodaeth Allanol

Mae'r Cyngor Cymuned yn aelod o Unllais Cymru - y corff ar gyfer Cyngorau Cymuned a Threfi, Cymru. Mae Unllais Cymru yn darparu cyngor cyfreithiol, hyfforddiant a gwybodaeth ar ddatblygu polisïau.

Mae dau o'r Cyngorwyr yn mynychu cyfarfodydd Unllais ar gyfer ardal Arfon/Dwyfor.

Bydd un o'r Cyngorwyr, bob yn ail gyda chynrychiolydd o Gyngor Tref Porthmadog, yn gwasanaethu ar fwrdd Llywodraethol Ysgol y Gorlan.

Mae un o'r Cyngorwyr yn gwasanaethu ar fwrdd Llywodraethol Ysgol Gynradd Garndolbenmaen.

Mae un o'r Cyngorwyr yn cynrychioli'r Cyngor Cymuned ar Fforwm Cymunedol Safle Treftadaeth y Byd.

Cyllideb

Bob blwyddyn, bydd y Cyngor yn ceisio rhagweld pa wasanaethau y bydd yn eu darparu, ac yn amcangyfrif faint o arian fydd ei angen arno i'w cyllido. Paratoir cyllideb fydd yn cael ei gymeradwyo gan y Cyngor llawn ym mis Ionawr. 'Gosod praesept' yw'r term swyddogol am hyn, ac mae'r arian yn cael ei gasglu drwy'r Dreth Gyngor. Mae yn destun balchder mawr nad yw'r Cyngor Cymuned wedi cynyddu'r praesept ers chwe blynedd bellach - mae hyn oherwydd ein bod yn ystyriol ofnadwy o'r argyfwng costau byw sydd yn wynebu trigolion.

Mae'r gwariant yn cael ei fonitro yn fisol a'r Clerc yn adrodd ar y sefyllfa ariannol yn y cyfarfodydd llawn. Mae'r llyfrau ariannol yn cael ei gwirio yn chwarterol gan ddau Gyngorydd.

Ar ddiwedd y flwyddyn ariannol, bydd y llyfrau ariannol yn cael ei archwilio gan archwilydd mewnol sef Cwmni A-Hughes Jones, Dyson ac yn cael archwiliad allanol gan Swyddfa Archwilio Cymru.

Rhoddion Ariannol

Mae Deddf Llywodraeth Leol 1972 yn caniatáu i Gyngorau Cymuned wario ar weithgarwch nad oes ganddynt bwerau penodol yn ei gylch, os yw'r Cyngor o'r farn y bydd y gwariant o fydd uniongyrchol i'r ardal. Rhoddir caniatâd hefyd i'r Cyngor wario at ddibenion elusenol.

Bob blwyddyn, rhoddir cyfle i fudiadau o fewn dalgylch y Cyngor a thu hwnt, wneud cais am rodd ariannol. Gellir gwneud hyn trwy gysylltu â'r Clerc a rhoi manylion bras am waith y mudiad ynghyd â chopi o'r fantolen ddiweddaraf.

Yna, bob mis Chwefror, bydd cyfarfod yn cael ei gynnal i drafod y ceisiadau ariannol a dderbyniwyd cyn 31ain o Ragfyr, 2024. Fe gyfranwyd at y ceisiadau am gymorth ariannol canlynol:

Cyfeillion Ysgol y Gorlan
Neuadd Goffa Penmorfa
Canolfan Prenteg
Neuadd a Cae Chwarae Garndolbenmaen
Clwb Merched Garndolbenmaen
Canolfan Gymdeithasol Golan

Canolfan Pentrefelin
Eisteddfod Garndolbenmaen
Hosbis Dewi Sant
Cymdeithas Rhieni ac Athrawon Ysgol Garndolbenmaen
Aoêl Sir Caernarfon 2025 Y Sioe Frenhinol
Clwb Ffermwyr Ifanc Eryri

Derbyniadau a Thaliadau 2024-2025

Derbyniadau	
Llog	£733.18
Praesept/Grantiau	£18,000.00
Mynwentydd	£1,455.00
Arall	£2,150.85
TAW	£813.77
Cyfanswm	£23,152.80
Taliadau	
Cyflog	£3,921.78
Costau Ffon / Cyfrifiadur Clerc	£420.00
Treth	£980.42
Mynwentydd	£3,075.37
Llwybrau	£1,740.0
Cae Chwarae Penmorfa	£660.00
Hyfforddiant	£40.00
Deunyddiau	£234.14
Hysbysebu	£68.00
Rhoddion Ariannol	£3,260.00
Yswiriant	£1,285.67
Cyfieithu	£0.00
Rhent	£25.00
Aelodaeth	£320.00
Archwilio Cyfrifon	£500.00
Arall	£3,779.11
TAW	£692.46
	£21,001.95

Fe wnaeth pob Cynghorydd ddatgan nad oeddent am dderbyn y £156.00 o lwfans yr oedd hawl ganddynt ei dderbyn yn unol ag adroddiad Panel Annibynnol Cymru ar Gydnabyddiaeth Ariannol.

Gweithgareddau'r Cyngor 2024-2025

Dyma grynodedb o'r math o waith y mae'r Cyngor Cymuned wedi ei wneud yn ystod y flwyddyn ddiwethaf.

Mynwentydd

Mae'r Cyngor Cymuned yn gyfrifol am gynnal a chadw'r mynwentydd canlynol:

- Mynwent Bethel, Golan
- Mynwent Prenteg, Prenteg
- Mynwent Llanfihangel-y- Pennant, Cwm Pennant
- Hen Fynwent Ty'n Llan, Penmorfa
- Mynwent Uwch y Llyn, Pentrefelin

Torrir y gwair yn rheolaidd yn y Mynwentydd rhwng mis Mai a mis Medi gan contractwyr lleol.

Bydd y Cyngorwyr yn cynnal arolwg o'r mynwentydd er mwyn cadw golwg ar eu cyflwr, gweld a oes angen gwneud unrhyw waith, a gwneud yn siŵr bod y beddi'n ddiogel.

Cwblhawyd gwaith yn ddiweddar ar y llwybrau ym Mynwent Bethel, Golan yn dilyn archwiliad.

Llwybrau Cyhoeddus

Mae 21 o llwybrau'r ardal yn cael eu torri yn ystod tymor yr haf. Bydd y Cyngor Cymuned yn adrodd am unrhyw ddiffyg neu rwystyr ar y llwybrau cyhoeddus i'r Uned Hawliau Tramwy o fewn Adran Amgylchedd, Cyngor Gwynedd.

Dyma rai o'r adroddiadau sydd wedi cael eu gwneud yn ystod y flwyddyn ddiwethaf:

- Adroddwyd am ddiffyg arwyddion ar gyfer Pont Faen, Bron y Foel a Chapel Bryn Melyn
- Adroddwyd bod cwyn wedi'i dderbyn am gyflwr y llwybr cyhoeddus ger y Ganolfan Gymdeithasol yng Ngolan. Braf yw adrodd bod gwaith wedi ei gwblhau gan Gyngor Gwynedd yn ddiweddar i ddod ar llwybr yma i safon.

Cae Chwarae Penmorfa

Braf yw cael adrodd bod y Cae Chwarae a'r Ardd Gymunedol yn parhau i fod yn adnodd gwerthfawr i gymuned Penmorfa.

Materion Prifffyrdd

Mae'r Cyngor Cymuned yn cysylltu gydag Adran Prifffyrdd Cyngor Gwynedd yn rheolaidd i adrodd am unrhyw ffosydd, cwlferi a draeniau sydd angen eu glanhau. Mae'r Cyngor Cymuned yn adrodd ac yn gweithredu ar unrhyw bryderon all beri niwed i drigolion ac ymwelwyr i'r ardal.

Adroddwyd am bryderon ynghylch diogelwch a chyflwr cyffordd Glandwyfach i Asiantaeth Cefnffyrdd Gogledd a Chanolbarth Cymru. Cynhaliwyd cyfarfod safle, ac mae'r gyffordd bellach wedi'i ail arwynebu.

Adroddwyd bod yr adlewyrchon ar y ddwy gyffordd yng Ngarndolbenmaen yn ddiffygiol ac yn anodd ei gweld yn y tywyllwch. Braf yw cael adrodd bod rhai newydd wedi cael eu gosod.

Mae parcio ar ddwy ochr y ffordd wedi creu anawsterau sylweddol dros y blynyddoedd yng Ngarndolbenmaen, gan rwystro bysus rhag gwasanaethu'r pentref yn effeithiol ac oedd hefyd yn rhwystro i'r gwasanaethau brys pe bai argyfwng. Cefnogodd y Cyngor Cymuned gais i roi llinellau melyn dwbl ar y ffordd i atal cerbydau rhag parcio ar y ddwy ochr rhwng Bro Eifion a Llwyn Onn. Mae'r llinellau melyn bellach wedi'u gosod a does dim adroddiad o rwystro wedi bod ers hynny.

Mae yna ambell i achos wedi bod ble mae arwyddion ffordd megis arwyddion ffyrdd wedi cau a gwyradau wedi bod yn aneglur ac yn gamarweiniol. Adroddwyd am hyn i Gyngor Gwynedd.

Adroddwyd am dyfiant oedd yn gorchuddio arwydd pont isel (pont rheilffordd Pentrefelin) yng Nghriccieth. Roedd achosion ble roedd gyrwyr lorïau wedi methu'r arwydd ac wedi mynd yn sownd.

Adroddwyd am or-dyfiant ar hyd yr hen ffordd ym Mhenmorfa ac ar hyd lôn Ymwllch.

Adroddwyd am ambell i achos o ddŵr yn cronni ar y ffordd e.e. ger Melin Llecheiddior ac yng Nghwmystradllyn a Phrenteg.

Llochesi Bws

Mae'r Cyngor Cymuned yn gyfrifol am gynnal a chadw llochesi bws yr ardal. Trefnwyd i'r llochesi bws gael eu glanhau.

Derbyniwyd cwyn am ddiogelwch safle lloches bws Bryncir, yr un sydd yn mynd tua'r gogledd. Adroddwyd y pryder yma i Gyngor Gwynedd ac fe gafwyd cyfarfod safle i drafod ymhellach. Cytunodd swyddogion Cyngor Gwynedd nad yw'r safle presennol yn ddiogel a bu i ni dderbyn dau ddyluniad - un o'r safle presennol ac un o leoliad arall posib. Awgrymwyd bod y Cyngor Cymuned yn cynnal ymgynghoriad gyda thrigolion y pentref. Cynhaliwyd yr ymgynghoriad a rhannwyd yr ymatebion gyda Chyngor Gwynedd. Y gobaith yw y bydd y gwaith angenrheidiol o greu safle bws diogel yn digwydd yn fuan yn y flwyddyn ariannol nesaf.

Bu i ddifrod gael ei wneud i loches bws yn Garndolbenmaen ym mis Gorffennaf. Adroddwyd y mater i'r heddlu ac fe drefnwyd i'r lloches gael ei atgyweirio.

Ceisiadau Cynllunio/Datblygiadau yn yr Ardal

Derbyniwyd manylion **21** o geisiadau cynllunio ar gyfer y Ward –

Bryncir	2
Prenteg	2
Cwm Pennant	2
Garndolbenmaen	5
Pentrefelin	5
Golan a Chwmystradllyn	3
Penmorfa	2

Gwrthwynebwyd un cais cynllunio yn unig.

Pwrrpas yr adroddiad

Pwrrpas yr adroddiad yma yw i nodi blaenoriaethau, gweithgareddau a chyflawniadau'r cyngor yn ystod y flwyddyn hyd at 31.03.2025, sydd yn ofynnol gan adran 52 o Ddeddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021, a bydd yn cael ei gyhoeddi'n flynyddol.

Mae cynghorau cymuned a thref yn rhan o lywodraeth leol, maent yn cael eu hethol yn ddemocrataidd a gweithio ar y lefel mwyaf lleol er lles y gymuned. Mae'r cyngor yn gyfrifol am gynnal busnes cyhoeddus ac am wario arian cyhoeddus. Yn ôl y gyfraith, mae angen sicrhau fod y cyngor yn diogelu a defnyddio'r arian cyhoeddus a ymddiriedwyd iddynt mewn ffordd

darbodus, effeithlon ac effeithiol, gan roi cyfrif priodol amdano. Gwneir hyn wrth gydymffurfio â gofynion cyfreithiol, a chyflawni'r canlyniadau gorau i'r cyhoedd.

Cynlluniau sydd ar y gweill

Lloches Bws Bryncir.

Sicrhau bod y gwaith yn cael ei wneud i greu lloches bws diogel i drigolion Bryncir.

Mynwentydd

Creu llwybr rhwng yr ardal ddynodedig ar gyfer claddu llwch a chladdu plant er mwyn eu diffinio'n gliriach.

Polisi Cwynion

Llunio gweithdrefn gwyno glir sydd yn egluro sut all y cyhoedd gwyno a sut y byddwn fel Cyngor yn ceisio datrys eu cwynion. Mae'n fwriad gan y Cyngor i lunio Polisi Cwynion.

Rheoliadau Ariannol

Byddwn yn adolygu ein rheoliadau ariannol yn dilyn derbyn rheoliadau wedi'i ddiweddarau gan Unllais Cymru

Bydd y Cyngor Cymuned yn parhau i geisio gwella amgylchedd ac ansawdd bywyd y bobl sy'n byw yng nghymuned Dolbenmaen.